

health care professionals. Health care system is of exceptional importance because the existence and further development of the state institution as a whole is impossible without the full and harmonious functioning of the health care system. The author highlights approaches to monitor students' knowledge and speaking skills as well as behaviour, attitude. Applying Objective Structured Practical Examination (OSPE) at a medical university, especially at the non-clinical departments has been proven as an effective tool to assess these abilities, describes the design, preparation and procedure of this examination. Some themes within the scope of the material checked («At the hospital admission office. Primary patient assessment. General complaints of the patient»), III year, medical faculty) have been presented and analyzed in details in the context of this examination. Experimental Stations of the Objective Structured Clinical Examination on the discipline «Ukrainian as a Foreign Language» is one of the modern way to evaluate how effectively medical students can communicate and apply language knowledge when simulating commonly encountered scenarios at medical settings. Moreover, the Objective Structured Practical Examination (OSPE) can be used for checking of students' communicative skills. Thus, there are some differences between the Objective Structured Practical Examination (OSPE) and the Objective Structured Clinical Examination (OSCE). The study has been presented within the anthropocentric scientific paradigm. The methodology included descriptive analytical methods, general linguistic methods, modern methods of comparison, discourse analysis.

DOI 10.31718/2077-1096.20.2.232

УДК 614.2:616.31-053.2

Павленкова О.С., Каськова Л.Ф.

ОСОБЛИВОСТІ САНІТАРНО-ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ХВОРОБ У ДІТЕЙ ОРГАНІЗОВАНИХ ДИТЯЧИХ КОЛЕКТИВІВ

Українська медична стоматологічна академія, Полтава

Натепер, профілактика стоматологічних хвороб у дітей залишається досить актуальною. Особливо це стосується дітей молодшого шкільного віку, бо саме в цей період починає формуватися постійний прикус, здоров'я якого залежить саме від профілактичних заходів у момент прорізування і мінералізації зубів. Для успішного вирішення проблем захворюваності на карієс та інші стоматологічні хвороби необхідно раціонально підходити до механізмів профілактики. Одним з її напрямів є санітарно-освітня робота. Метою роботи волонтерського загону «Посмішка» є навчання дітей основ гігієни і правил догляду за ротовою порожниною, ознайомлення з будовою і функціями зубів, акцентування на важливості використання основних і додаткових предметів та засобів гігієни, опираючись на теорію про канали сприйняття Ніла Флемінга (візуальний, аудіальний, кінестетичний). Увага дітей акцентується саме на запобіганні виникнення стоматологічних хвороб, а не їх лікуванні. Враховуючи страх дітей перед стоматологами, волонтери намагаються у м'якій формі показати як і через що виникає каріозний процес, чому, як і де лікар проводить маніпуляції для збереження зуба. Можливо, знаючи причини етіології і патогенезу каріозного процесу вони почнуть уважніше ставитися до гігієни ротової порожнини. Дуже важливим етапом, на нашу думку, є ознайомлення дітей із анатомічною будовою зуба, функціями його тканин, механізмом виникнення каріозного процесу, оскільки розуміння причин попереджає наслідки. Ми вважаємо, що профілактична робота повинна проводитись не тільки для дітей, а й для всіх ланок, які їх оточують: педагогічні працівники, медичні працівники і батьки. Отже, санітарно-освітня робота серед дітей організованих дитячих колективів є пріоритетною для волонтерського загону «Посмішка», оскільки незважаючи на сучасний асортимент стоматологічних товарів, новітність лікувальних технологій, доступності пасивної інформації поширеність стоматологічних хвороб лише збільшується.

Ключові слова: урок гігієни, діти, профілактика, карієс, волонтерський загін.

Робота є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань «Удосконалити методи профілактики та лікування хвороб твердих тканин зубів та тканин пародонта на фоні соматичної патології у дітей з урахуванням соціально-економічних факторів та психоемоційного стану» 2017-2021 рр.

Представлено досвід роботи волонтерського загону стоматологічного факультету «Посмішка» кафедри дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань.

Вступ

Натепер, профілактика стоматологічних хвороб у дітей залишається досить актуальною. Особливо, це стосується дітей молодшого шкільного віку, бо саме в цей період починає формуватися постійний прикус, здоров'я якого зале-

жить саме від профілактичних заходів у момент прорізування і мінералізації зубів.

З метою вивчення світових тенденцій захворюваності на карієс та інші стоматологічні хвороби в штаб-квартирі Всесвітньої організації охорони здоров'я в 1969 році був створений

Глобальний Банк даних стоматологічного здоров'я, куди подаються дані епідеміологічних досліджень, проведених у різних країнах світу.

У 2018 році ВООЗ повідомила, що 60-90% дітей шкільного віку в усьому світі мають карієс зубів [1]. Для визначення рівня захворюваності на нього, згідно рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я, використовують показник інтенсивності карієсу, який описує кількість уражених зубів: для тимчасових зубів визначають індекс кп, для постійних – КПВ (к/К – каріозний, п/П – пломбований, В – видалений з приводу карієсу зуб) [2].

Аналіз, проведений ВООЗ, виявив, що існує значна варіабельність показників інтенсивності карієсу при обстеженні дітей різних країн, навіть при високих чи дуже високих значеннях індексу КПВ+кп, частина з них не мала карієсу [3]. Привертає увагу значна відмінність показників карієсу не лише в різних областях проживання, але й серед жителів одного міста [4]. Основними причинами цього є як ендогенні, так і екзогенні чинники, а саме: якість й режим харчування, спадковість, навколишнє середовище, матеріальна забезпеченість та гігієнічна освіта дітей та їх батьків.

Практична стоматологія не може впливати на ці аспекти життя дітей, окрім останнього пункту. Враховуючи останні дані по Полтавській області, бачимо, що показник поширеності карієсу в дітей 12 років становить $73,5 \pm 7,68\%$, а в 6-річному віці – $6,98 \pm 3,93\%$. Отже, за 6 років життя дитини цей показник збільшується у 10 разів.

Для успішного вирішення проблем захворюваності на карієс та інші стоматологічні хвороби необхідно раціонально підходити до механізмів профілактики. Одним з її напрямів є санітарно-освітня робота, яка може бути активною (уроки гігієни, лекції, бесіди для дітей і батьків) та пасивною (брошури, плакати, теле- і радіопередачі і т.д.). Нажаль, цій ланці не приділяється достатньої уваги.

У 2019 році кафедрою дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань Української медичної стоматологічної академії було організовано волонтерський загін стоматологічного факультету «Посмішка». Загін складається зі студентів 2-4 курсів стоматологічного факультету і є першим об'єднанням міста Полтава, яке на постійній основі проводить активну форму санітарно-освітньої роботи для профілактики стоматологічного здоров'я серед дітей організованих дитячих колективів. Основна увага приділяється дітям початкових класів, оскільки за дослідженнями психологів, цей вік є найбільш сприятливим для засвоєння нової інформації та її реалізації.

Метою роботи «Посмішки» є навчання дітей основ гігієни і правил догляду за ротовою порожниною, ознайомлення з будовою і функціями зубів, акцентування на важливості використання основних і додаткових предметів та засобів гігієни.

Після проведення перших уроків гігієни було зрозуміло, що не тільки діти, а й їхні батьки не досить освічені з питань догляду за зубами. 70 % батьків неправильно чистять зуби, не вміють підбирати зубні щітки та пасти, не користуються жодними додатковими предметами (флоси, флосети, іригатори) і засобами гігієни (ополіскувачі, спреї, бальзами) [5]. Тож закономірно, що діти таких батьків не можуть навчитися адекватної гігієни ротової порожнини.

Методи дослідження

Інформація, яку доносять волонтери подається кількома типами сприйняття. Тип впливає на ефективність навчання і розуміння дитини. Якщо з раннього дитинства знання будуть подаватися виходячи з того, яким чином він сприймає навколишній світ, то результативність навчання підвищиться в рази.

Стиль навчання – це специфічний метод подачі інформації, найбільш адаптований під конкретну людину. Звичайно, способів класифікації стилів існує досить багато, але найпоширеніша з них – це система ВАК (візуальна, аудіальна, кінематична). Також, деякі вчені виділяють четверту групу – дигітальну.

Теорія про канали сприйняття належить Нілу Флемінгу, шкільному інспектору з Нової Зеландії [6]. Він установив, що людина пізнає світ за допомогою п'яти органів чуття. У психічно здорових дітей розвинені всі канали, однак завжди один із них домінує.

При однаковому поданні шкільного матеріалу одні діти встигають на відмінно, інші відстають [7]. Це відбувається не тому, що хтось розумніший чи дурніший, а тому, що інформацію потрібно подавати різними способами і види завдань повинні різнитися. Наприклад, якщо вчитель подає інформацію винятково на класній дошці, то встигати будуть тільки візуали, інші ж можуть відставати так чи інакше.

Візуальна інформація сприймається за допомогою зору. Завдяки очам до мозку людини надходять різні зорові образи, які потім там обробляються. Представники цієї групи найкраще сприймають інформацію, що подається у вигляді картинок, графіків або діаграм. Структурування та належне оформлення інформації – найкращі інструменти візуалів.

Слух необхідний для сприйняття інформації, що надходить через певні звуки (мова, шуми, музика, сигнали). Такі діти завжди вчать або читають вголос, вони використовують аудіо підручники, бо так запам'ятати інформацію простіше.

Органи дотику відповідальні за можливість сприйняття тактильної інформації. Рецептори, розташовані на шкірі, дозволяють оцінити температуру досліджуваного об'єкта, тип його поверхні, форму. Для того щоб запам'ятати, цим дітям потрібно помацати, доторкнутися, покрутити в руках предмет і подальше впізнання предмета і його характеристик буде безпомилковим.

Дигітали - це логіки, які намагаються зрозуміти суть того чи іншого правила, за допомогою всіх каналів сприйняття.

Волонтерський загін «Посмішка» спираючись на ці дані проводить викладання свого матеріалу за допомогою 3-х каналів сприйняття:

- Візуальний – волонтери показують модель щелеп і зуб у розрізі, обов'язково на екрані демонструється презентація, яка фактично дублює все сказане.

– Аудіальний – волонтери розповідають інформацію у вигляді діалогу, спілкуючись з дітьми, задають питання.

– Кінестетичний або тактильний – всі наочні матеріали можна роздивитися, потрогати, застосувати.

З огляду на вік аудиторії і реакцію дітей на білі халати волонтерів, було прийняте рішення використовувати білі футболки, на яких зображено веселий, мультиплікаційний зубик. Сприйняття дітьми волонтерів значно змінилося, що свідчить про необхідність звертати увагу на психологічні особливості дитячого віку.

З дітьми ведуть діалог під час лекції, для встановлення кращого контакту, учні з великим ентузіазмом і зацікавленістю сприймають нову для себе інформацію. Акцентується увага саме на запобіганні виникнення стоматологічних хвороб, а не їх лікуванні. Враховуючи страх дітей перед стоматологами, волонтери намагаються у м'якій формі показати як і через що виникає каріозний процес, чому, як і де лікар проводить маніпуляції для збереження зуба. Можливо, знаючи причини етіології і патогенезу каріозного процесу, вони почнуть уважніше ставитися до гігієни ротової порожнини.

Дуже важливим етапом, на нашу думку є ознайомлення дітей із анатомічною будовою зуба, функціями його тканин, механізмом виникнення каріозного процесу, оскільки розуміння причин попереджає наслідки. Як показала практика, лише 2 з 800 дітей, яким було проведено уроки гігієни знають, що знаходиться в середині зуба (їх батьки стоматологи).

Ми вважаємо, що профілактична робота повинна проводитись не тільки для дітей, а й для всіх ланок, які їх оточують: педагогічні працівники, медичні працівники і батьки. Вчителі завжди присутні на наших уроках гігієни, активно задають питання стосовно гігієни ротової порожнини, цікавляться різними методами профілактики стоматологічних хвороб.

Профілактична робота проводиться й для батьків, у кожному класі після уроку гігієни волонтери залишають листівки з інформацією щодо догляду за ротовою порожниною, яка включає методику чищення зубів, перелік додаткових предметів і засобів гігієни, адже більшість людей користуються лише зубними щітками та пастами, які не 100% видаляють зубний наліт.

Наступними тематиками уроків гігієни волонтерського загону будуть ендогенна та екзогенна профілактика стоматологічних хвороб, де дітям будуть акцентувати увагу на раціональному харчуванні і проведено повне ознайомлення з сучасними предметами і засобами гігієни.

Висновок

Отже, санітарно-освітня робота серед дітей організованих дитячих колективів є пріоритетною для волонтерського загону «Посмішка», оскільки незважаючи на сучасний асортимент стоматологічних товарів, новітність лікувальних технологій, доступності пасивної інформації поширеність стоматологічних хвороб лише збільшується.

Уроки гігієни, які проходять із залученням різних типів сприйняття набагато ефективніші, ніж просто лекції, які є монотонним викладенням інформації.

Важливим є те, що волонтерську роботу під керівництвом викладача кафедри проводять саме студенти, адже для майбутньої професії лікаря-стоматолога, особливо дитячого, необхідні не лише медичні (мануальні) вміння, а ще й здатність викликати довіру в дитини, змотивувати її на правильне ставлення до свого стоматологічного здоров'я. Напрацьовуються вміння групової роботи, зникає страх перед аудиторією, випрацьовується вміння оцінювати потреби аудиторії до знань. У процесі підготовки до санітарно-освітніх уроків волонтери самостійно готують матеріал, який потім резюмує керівник загону.

Література

1. Kaskova LF, Popyk KM, Ulasevych LP, Andriianova Olu, Kulai OO. Vikovi vidminnosti pokaznykiv kariiesu postyinykh zubiv u ditei 6-16 rokov [Age differences of caries of permanent teeth at children 6-16 years]. *Visnyk problem biolohii ta medytsyny*. 2019; 2(149): 353-357. (Ukrainian).
2. Kaskova LF, Popyk KM, Ulasevych LP, Vashchenok Ily, Berezhna OE. Vikovi osoblyvosti stanu hihieny porozhnykh rota u ditei shkilnoho viku [Age-specific features of oral hygiene in children of school age]. *Ukrainskyi stomatolohichnyi almanakh*. 2019; 2:70-74. (Ukrainian).
3. Liakhova NO, Holovanova IA, Klymenkova LI. Aktualni pytannia fiziolohii, patolohii i orhanizatsii medychnoho zabezpechennia ditei shkilnoho viku ta pidlitkiv. *Profilaktyka neinfektsiinykh zakhvoriuvan uchnivskoi molodi*. [Prevention of non-communicable diseases of student youth]: materialy naukovo-praktychna konferentsiia z mizhnarodnoi uchashti. Kharkiv, 17-18 lystopada 2016 r.; p. 47-48. (Ukrainian).
4. Skrypnykova TP, Khavalkina LM, Rozumii AV, Putintsova OV, Tomm VO. Sanitarno-prosvitnytska robota v praktytsi likaria-stomatoloha. Aktualni pytannia klinichnoi medytsyny [Topical issues of clinical medicine]: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. likariv-interniv, Poltava, 23 travnia 2019 r.; p. 77-78. (Ukrainian).
5. Mosiienko AS, Boikivska OYu, Verhovskiy RO, Koval NS, Lapin AI, Pavlovska KhI, Trostian YeV. Formuvannia stomatolohichnoi kultury u shkoliariv Rozsoshenskoii himnazii. Aktualni pytannia klinichnoi medytsyny [Topical issues of clinical medicine]: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. likariv-interniv, Poltava, 23 travnia 2019 r.; p. 7-8. (Ukrainian).
6. Blog pro navchannya. Audial, vizual, kinestet abo dihital? Yakyy styl navchannia pidiide Vashii dytyni [Internet]. Available from: <http://www.aspect.ua/ukr/blog/porady/audial-vizual-kinestet-abo-digital/>.
7. Akademiya rozvityku intelektu. U yakomu vitsi naikrashche pochynaty navchannya dytyny [Internet]. Available from: https://smartum.com.ua/about_us/blog/vospitanie-detej/v-yakomu-vitsi-naykrashche-pochynaty-navchannya-ditini/.

Реферат

ОСОБЕННОСТИ САНИТАРНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ДЛЯ ПРОФИЛАКТИКИ СТОМАТОЛОГИЧЕСКИХ БОЛЕЗНЕЙ У ДЕТЕЙ ОРГАНИЗОВАННЫХ ДЕТСКИХ КОЛЛЕКТИВОВ

Павленкова О.С., Каськова Л.Ф.

Ключевые слова: урок гигиены, дети, профилактика, кариес, волонтерский отряд.

На данный момент профилактика стоматологических заболеваний у детей остается весьма актуальной. Особенно это касается детей младшего школьного возраста, так как именно в этот период начинается формироваться постоянный прикус, здоровье которого зависит именно от профилактических мероприятий в момент прорезывания и минерализации зубов. Для успешного решения проблем заболеваемости кариесом необходима санитарно-просветительная работа. Целью работы волонтерского отряда «Посмішка» является обучение детей основам гигиены и правил ухода за полостью рта, ознакомление с устройством и функциями зубов, акцентирование важности использования основных и дополнительных предметов и средств гигиены, опираясь на теорию о каналах восприятия Нила Флеминга (визуальный, аудиальный, кинестетический). Внимание детей акцентируется именно на предотвращении возникновения стоматологических заболеваний, а не их лечении. Учитывая страх детей перед стоматологами, волонтеры пытаются в мягкой форме показать, как и отчего возникает кариозный процесс, почему, как и где врач проводит манипуляции для сохранения зуба. Возможно, зная причины этиологии и патогенеза кариозного процесса они начнут внимательнее относиться к гигиене ротовой полости. Очень важным этапом, по нашему мнению, является ознакомление детей с анатомическим строением зуба, функциями его тканей, механизмом возникновения кариозного процесса, поскольку понимание причин предупреждает последствия. Мы считаем, что профилактическая работа должна проводиться не только для детей, но и для всех звеньев, которые их окружают: педагогические работники, медицинские работники и родители. Санитарно-просветительная работа среди детей организованных детских коллективов является приоритетной для волонтерского отряда «Посмішка», поскольку несмотря на современный ассортимент стоматологических товаров, новизну лечебных технологий, доступности пассивной информации, распространенность стоматологических болезней только увеличивается.

Summary

PECULIARITIES OF HEALTH EDUCATION IN ORGANIZED CHILDREN GROUPS IN ORDER TO PREVENT DENTAL DISEASES

Pavlenkova O.S., Kaskova L.F.

Key words: hygiene lesson, children, prevention, caries, volunteering team.

Now, prevention of dental diseases in children is still remaining quite relevant. This is especially true for young children, because it is during this period that a permanent bite begins to develop, and its health depends on preventive measures provided at the time of teething and teeth mineralization. Successful treatment and prevention of caries and other dental diseases requires a rational health education approach and detailing of the mechanisms of its implementation. Health volunteering seems to be very promising and effective. The goal of the «Posmishka (Smile)» volunteering team is to teach children the basics of hygiene and oral care rules, to familiarize them with the structure and functions of teeth, to emphasize the importance of using basic and additional hygiene products, based on the theory of the perception channels by Neil Fleming (visual, auditory, kinesthetic). Children's attention should be focused on preventing the occurrence of dental diseases, not their treatment. Knowing about the children's fear of dentists, volunteers try to show in soft manner how and why a carious process occurs, why, how and where the doctor performs manipulations to preserve the tooth. Perhaps, when knowing the causes of the aetiology and pathogenesis of the caries process, they will begin to take a closer look at oral hygiene. A very important stage, in our opinion, is to familiarize children with the anatomical structure of the tooth, the functions of its tissues, the mechanism of the caries progression, as understanding the causes prevents consequences. We believe that preventative work should be done not only for children, but also for all who surround them: teaching staff, health care providers and parents. Therefore, health education among the children of organized groups (classes, for example) is a priority for the volunteering team «Posmishka», because despite the wide variety of dental products, the innovativeness in medical technologies, the availability of passive information, the prevalence of dental diseases is increasing.